

Posvátná kongregace pro řeholníky a sekulární instituty
Posvátná kongregace pro biskupy

**DIREKTIVY PRO VZÁJEMNÉ VZTAHY V CÍRKVI
MEZI BISKUPY A ŘEHOLNÍKY
MUTUAE RELATIONES MuR**

14. 5. 1978

Tento dokument nabízí oficiální formou orientaci pro biskupy a řeholníky. Není však Instrukcí, která by měla platnost zákona nebo dekretu. Vychází z poctivé analýzy konkrétních situací: na jedné straně pastorační práce v místních církvích narůstá a je zapotřebí, aby řeholníci byli ochotni stát se organickou součástí pastorační činnosti a zapojit se do ní, na druhé straně aby řeholníci sami se snažili udržet svůj charismatický charakter a své specifické poslání. Je potřebné uvést tyto dva požadavky do souladu nejen na úrovni principů, ale především na úrovni praktické aplikace, na základě ekleziologie organického společenství.

ÚVOD

Vzájemné vztahy mezi různými skupinami Božího lidu vyžadují v dnešní době zvláštní pozornost. Koncilní učení o tajemství církve a pokračující kulturní změny vedly k tomu, že se vynořily zcela nové nesnadné otázky, z nichž mnohé byly jistě dovedeny k pozitivnímu řešení navzdory své obtížnosti a komplikovanosti. Mezi nesnadné otázky patří nesporně vztahy mezi biskupy a řeholníky, které si vyžadují zvláštní pozornost. Význam pojednávané otázky ukazuje už ta bezpochyby obdivuhodná skutečnost, že počet řeholních sester na světě je větší než jeden milion, což znamená, že jedna řeholní sestra připadá na 250 katolických žen, dále že počet řeholníků je asi 270 000 a že řeholní kněží tvoří 35,6% ze všech kněží církve, v některých zemích, např. v Africe a některých oblastech Jižní Ameriky, dokonce polovinu všech kněží.

Posvátná kongregace pro biskupy a Posvátná kongregace pro řeholníky a sekulární instituty konaly deset let po uveřejnění koncilních dekretů *Christus Dominus* a *Perfectae caritatis* ve dnech 16.–18. října 1975 společné plenární pracovní zasedání. Předtím se poradily s národními biskupskými konferencemi, národními konferencemi vyšších představených a s mezinárodními uniemi generálních představených (mužských i ženských). Toto plenární zasedání se věnovalo zvláště těmto otázkám:

- a) co očekávají biskupové od řeholníků;
- b) co očekávají řeholníci od biskupů;
- c) jaké prostředky jsou potřebné k uspořádané a užitečné spolupráci mezi biskupy a řeholníky jak na diecézní, tak na státní a mezinárodní úrovni.

Po stanovení obecných kritérií a po připojení různých návrhů, týkajících se pracovního textu předloženého účastníkům, rozhodlo plenární zasedání o vypracování dokumentu, který by obsahoval potřebné pastorační směrnice.

Uveřejňujeme tedy tento dokument, na jehož redakci spolupracovaly také Posvátná kongregace pro východní církve a Posvátná kongregace pro evangelizaci národů.

Projednávaná látka je jasně vymezena: pojednává se o vztazích mezi biskupy a řeholníky všech obřadů a zemí se záměrem vhodně je uspořádat. Přímo se zabývá vztahy mezi místními ordináři a řeholními instituty i společnostmi komunitního života.* K sekulárním institutům se

---

* Jde tu o *societates vitae communis ad instar religiosorum*, o nichž pojednával CIC/1917 v kán. 673–681. Nyní se tyto společnosti nazývají *societates vitae apostolicae*, tj. společnosti apoštolského života, a pojednává o nich CIC/1983 v kán. 731–746 (pozn. překl.).

dokument přímo nevyjadřuje kromě toho, co se dotýká obecných principů Bohu zasvěceného života (srov. PC 11) a včlenění těchto institutů do místních církví (srov. ChD 33).

Text se dělí na dvě části: nejprve věroučnou část, poté normativní část, jejímž cílem je dát direktivy pro účinnější a lepší aplikaci principů obnovy stanovených na II. vatikánském koncilu.

I. ČÁST NĚKTERÉ VĚROUČNÉ PRVKY

Před stanovením pastoračních norem pro některé problémy, které vyvstaly ve vztazích mezi biskupy a řeholníky, je vhodné podat krátké shrnutí věroučných základů, podle nichž se mají tyto vztahy řídit. Následující přehled těchto základů předpokládá dostatečnou znalost nauky koncilních dokumentů.

***1. kapitola* CÍRKEV JE NOVÝ BOŽÍ LID**

„Ne podle těla, nýbrž v Duchu“ (LG 9)

1. Koncil jasně označil specifickou povahu církve jako tajemství (srov. LG 1). Proto je na zemi od doby Letnic (srov. LG 4) nový Boží lid, který – ožívován Duchem svatým a sjednocován v Kristu – má přístup k Otci (srov. Ef 2,18). Do tohoto Božího lidu jsou voláni lidé ze všech národů a vytvářejí tak hlubokou jednotu (srov. LG 9), že ji nelze vysvětlit žádným sociologickým modelem, protože se v ní projevuje cosi nového, co přesahuje lidský řád. Proto lze vzájemné vztahy mezi údy církve správně vykládat jen z této transcendentální perspektivy. Prvkem, který toto společenství charakterizuje, je přítomnost Ducha svatého. Vždyť on je životní silou Božího lidu a původcem soudržnosti jeho společenství, On je silou jeho poslání, pramenem jeho rozličných darů, vazbou jeho podivuhodné jednoty, světlem a krásou jeho tvůrčích schopností, plamenem jeho lásky (srov. LG 4. 7. 8. 9. 12. 18. 21). Duchovní a pastorační probuzení pramenící z přítomnosti Ducha svatého přináší totiž v posledních letech – přes některá znepokojující zneužití – uvědomění si předností této doby (srov. EN 75), jak se projevují v obnoveném mládí církve-snoubenky, která jde vstříc dni svého Pána (srov. Zj 22,17).

„Jedním tělem v Kristu, k sobě navzájem jsme však údy“ (Řím 12,5; srov. 1 Kor 12,13)

2. V tajemství církve jednotu s Kristem vyžaduje vzájemné společenství údů. Opravdu, „Bůh si však nepřál posvětit a spasit lidi jednotlivě, s vyloučením jakéhokoli vzájemného vztahu, nýbrž chtěl z nich vytvořit lid“ (LG 9). Živá přítomnost Ducha svatého (srov. LG 7) působí organické spojení v Kristu: „On sjednocuje ve společenství a ve službě, vybavuje ji a řídí různými hierarchickými a charismatickými dary a zdobí ji svými plody“ (LG 4; srov. Ef 4,11-12; 1 Kor 12,4; Gal 5,22).

Rozličné dary, služby a úkoly vytvářejí různost jednotlivých údů, která je svou podstatou uzpůsobena k vzájemnému doplňování se a působí jednotu a poslání téhož Těla (srov. LG 7, AA 3). Existence pastýřů, laiků a řeholníků v církvi neznamena žádný rozdíl v společné důstojnosti (srov. LG 32), ale vyjadřuje spíše rozličnost vazeb a úkolů v živém organismu.

Jsme shromážděni, abychom byli všem „viditelnou svátostí“ (LG 9)

3. Novost Božího lidu viděná pod dvojím aspektem, tj. viditelného společenského organismu a neviditelné Boží přítomnosti, se podobá tajemství samého Krista: „jako totiž přijatá přirozenost slouží božskému Slovu za živý, s ním nerozlučně spojený nástroj spásy,

podobným způsobem slouží společenský organismus církve Kristovu Duchu, který jej oživuje, k růstu těla“ (LG 8, srov. Ef 4,16). Úzké spojení těchto dvou prvků dodává církvi její zvláštní svátostný charakter, který ve všech směrech překračuje čistě sociologické perspektivy. Koncil tedy mohl potvrdit, že Boží lid ve světě je pro všechny národy a lidi „viditelnou svátostí této spásonosné jednoty“ (LG 9; srov. LG 1. 8. 48, GS 42, AG 1. 5). Současný sociální rozvoj a kulturní změny, které prožíváme, žádají sice od církve, aby vhodně reformovala nemálo lidských prvků, aniž by to v nejmenším umenšovalo specifičnost její povahy jako univerzální svátosti spásy. Naopak důsledky vycházející z těchto změn působí, že je tato specifická povaha církve ještě zvýrazněna.

Jsme ustanoveni k vydávání svědectví evangeliu a jeho hlásání

4. Všechny údy církve – biskupové, laici i řeholníci – mají svým způsobem podíl na svátostné povaze církve. Proto musí být každý – podle svého povolání – znamením a nástrojem jak spojení s Bohem, tak spásy ve světě. Pro všechny znamená povolání být křesťanem tyto dva aspekty:

a) povolání ke svatosti: „všichni v církvi, ať náleží k hierarchii nebo jsou jí vedeni, jsou povoláni ke svatosti“ (LG 39);

b) povolání k apoštolátu: celou církev „Duch svatý vede ke spolupráci pro uskutečnění Božího plánu“ (LG 17; srov. AA 2, AG 1. 2. 3. 4. 5).

Dříve než budeme pojednávat o různých darech, úradech a úkolech, je třeba zdůraznit jako základ společné povolání ke spojení s Bohem pro spásu světa. Toto povolání však ode všech vyžaduje primát života v Duchu, který je kritériem účasti ve společenství církve. Z tohoto základu vyplývá požadavek naslouchání Božímu slovu, vnitřní modlitby, vědomí příslušnosti k celému Tělu a snahy o jeho jednotu, věrného plnění vlastního povolání, rozdávání se ve službě, pokory a kajícínosti. Z tohoto povolání všech pokřtěných k životu v Duchu vyvěrají nutně i praktické důsledky pro vztahy mezi biskupy a řeholníky.

2. kapitola

SLUŽBA BISKUPŮ V ORGANICKÉM SPOLEČENSTVÍ CÍRKVE

Specifičnost společenství Božího lidu a jeho zvláštní důstojnost

5. Organické společenství spojující údy církve je tedy plodem téhož Ducha svatého a nutně předpokládá dějinné působení Ježíše Krista zakončené jeho smrtí a zmrtvýchvstáním. Vždyť Duch svatý je Duchem Páně: Ježíš Kristus, „povýšen po pravici Boží“ (Sk 2,33) „vyžil na své učedníky Ducha slíbeného Otcem“ (LG 5). Je-li Duch svatý duší Těla (srov. LG 7), je Kristus bezesporu jeho Hlavou (srov. LG 7) a z obojího vysvítá organické spojení údů (srov. 1 Kor 12-13, Kol 2,19). Proto člověk nemůže pravým způsobem naslouchat Duchu, není-li věrný Pánu, který ho poslal. Neboť Kristus „dává celému tělu přes klouby a šlachy všechno, co tělo potřebuje, takže potom tělo roste vzrůstem, který působí Bůh“ (Kol 2,19).

Proto není organicky členěné společenství církve pouze duchovní povahy, tj. nějakým způsobem zrozené z Ducha a vytvořené jeho mocí před existencí církevních úřadů, nýbrž je současně hierarchické povahy, neboť svůj životní impuls přijímá od Krista jako Hlavy. Duchem vlité dary jsou Kristem chtěné a jsou svou povahou určeny pro celý organismus Těla, aby oživovaly jeho funkce a činnosti. „Kristus je hlavou těla, začátek, prvorozený z mrtvých, aby měl ve všem prvenství“ (Kol 1,15-18; srov. LG 7). Tak dostává organické společenství církve, jak v oblasti duchovní, tak v oblasti hierarchických úřadů svůj počátek i život zároveň jak od Krista, tak od jeho Ducha. Právem tedy používá apoštol Pavel často obratu v Kristu a v Duchu záměnně (srov. Ef 2,21 a jiná místa v jeho listech).

Kristus-Hlava je přítomen ve službě biskupa

6. “Kristus Pán ve své církvi ustanovil rozličné služby, které jsou určeny pro dobro celého Těla“ (LG 18). Základní mezi těmito službami je biskupská služba. Biskupové v hierarchickém spojení s římským biskupem, papežem, tvoří biskupské kolegium, které jako celek v církvi-svatosti představuje a aktualizuje poslání Krista Hlavy. Neboť „v biskupech, jimž stojí po boku kněží, je uprostřed věřících přítomen Pán Ježíš Kristus, nejvyšší velekněz, ... (biskupové) zaujímají místo samého Krista, učitele, pastýře a velekněze a jednají v jeho zastoupení“ (LG 21; srov. LG 27. 28; PO 1; ChD 2; PO 2). Nikdo jiný než biskup nemá v církvi tak základní funkci organické plodnosti (srov. LG 18. 19), jednoty (srov. LG 23) a duchovní moci (srov. LG 22), takže má vliv na celou církevní aktivitu. Ač je v Božím lidu třeba konat mnohé jiné služby a činnosti, připadá římskému biskupu a ostatním biskupům jakoby hlavně v těle služba rozlišování a harmonizace (srov. LG 21), což s sebou nese plnost specifických darů Ducha i zvláštní charisma řídit různé služby v hluboké vnímavosti vůči jedinému oživujícímu Duchu (srov. LG 12. 24 atd.).

Nedělitelnost biskupské služby

7. Biskup ve spolupráci s kněžími koná ve společenství věřících trojí službu: učení, posvěcování a řízení (srov. LG 25–27; ChD 12–20; PC 4–6). Nejedná se však o tři služby, protože Kristus v Nové smlouvě tyto tři úřady – učitele, kněze a pastýře – v jádru spojil. Jedná se od počátku o jeden jediný služební úřad. Proto musí být biskupská služba ve svých různých funkcích vykonávána nerozděleně.

I kdyby okolnosti vyžadovaly, aby byl jeden z těchto aspektů dán do popředí, nesmějí být ostatní oddělovány či odsunovány stranou, aby nebyla oslabována vnitřní jednotka celého služebního úřadu. Služba biskupa nikdy tedy není jen vedení neboli řízení, nebo jen posvěcování či jen učení, nýbrž biskup své stádce s podporou kněží jedinou a nedílnou službou zároveň učí, posvěcuje i řídí. Mocí své služby je tedy biskup zvlášť zodpovědný za růst všech věřících ve svatosti, protože „je hlavním rozdělovatelem Božích tajemství a své stádce vede k dokonalosti“ podle specifického povolání jednotlivců (srov. ChD 15), tedy i řeholního povolání – a to především.

Odpovědnost hierarchie za život podle evangelijních rad

8. Ve světle úkolů a povinností papeže a biskupů ve vztahu k životu řeholníků se zřetelně projevuje církevní dimenze řeholního života, tj. nesporné úzké spojení se životem a svatostí církve (srov. LG 44). Neboť Bůh prostřednictvím služby hierarchie zasvěcuje řeholníky k tomu, aby v Božím lidu vykonávali vyšší službu (srov. LG 44). Podobně církev službou svých pastýřů „nejenže povznáší řeholní život k hodnosti kanonického stavu svým schválením, ale také ho představuje jako stav zasvěcený Bohu svými liturgickými úkony“ (LG 45; srov. SC 80,2). Nadto jsou biskupové jako členové biskupského kolegia v čele s papežem zajedno v tom, že je třeba normami moudře řídit praxi evangelijních rad (srov. LG 45), autenticky schvalovat předkládaná pravidla (srov. LG 45), aby tak bylo řeholním institutům uznáno a potvrzeno jejich charakteristické vlastní *poslání* a podporováno jejich úsilí při zakládání nových místních církví (srov. AG 18. 27) a podle okolností jim předávat zvláštní úkoly a služby, a také pomáhat řeholním institutům „svou bdělou a ochrannou autoritou ..., aby rostly a vzkvétaly podle ducha svých zakladatelů“ (LG 45), vyjímát některé řeholní instituty „z pravomoci místních ordinářů se zřetelem k obecnému prospěchu“ (LG 45) celé církve „v zájmu ... růstu i dokonalosti řeholního života“ (ChD 35,3).

Několik důsledků

9. Výše uvedené krátké úvahy o hierarchickém společenství v církvi vrhají dost světla na to, jaké vztahy mají být mezi biskupy a řeholníky:

a) Hlavou těla církve je Kristus, který svátostně jako své zástupce ustanovil Petra a apoštoly a jejich nástupce, jimiž jsou papež a biskupové (srov. LG 18. 22. 27). Jim dal potřebná charismata a nikdo jiný nemá v Božím lidu vykonávat učitelskou, kněžskou a pastýřskou činnost jinak než ve spojení s nimi.

b) Duší těla církve se nazývá Duch svatý. Žádný člen Božího lidu, ať mu byla svěřena jakákoli služba, neslučuje ve své osobě všechny dary, úkoly a úřady a vždy musí jednat společně s ostatními. Rozdíly v Božím lidu, v darech i úkolech se setkávají a vzájemně doplňují v jediném společenství a poslání.

c) Biskupové ve spojení s papežem mají od Krista-Hlavy pověření (LG 21) rozlišovat dary a kompetenci koordinovat různorodé síly, a tak řídit celý Boží lid, aby byl ve světě znamením a nástrojem spásy. Jim je tedy také svěřena služba pečovat o řeholní charismata, tím spíš, že je k tomu vede nedílnost pastýřské služby posvěcování a zdokonalování celého stáde. Podporou a ochranou řeholního života v souladu s jeho vlastními prvky vykonávají biskupové pravou pastorační službu.

d) Pastýři necht' nezapomínají na napomenutí apoštola: „paste ... ne jako dědiční páni ve svém údělu, ale buďte svému stádcí vzorem“ (1 Petr 5,3). Ať jsou si vědomi primátu života v Duchu, který žádá, aby byli zároveň vůdci i údy, Otcí i bratry, učiteli víry, ale také spoluúčedníci Krista, zdokonalovatelé věřících, ale také opravdoví svědci svého vlastního posvěcení.

3. kapitola

ŘEHOLNÍ ŽIVOT V CÍRKEVNÍM SPOLEČENSTVÍ

Církevní povaha řeholních institutů

10. Řeholní stav „není mezistavem mezi klerickým a laickým způsobem života,“ nýbrž vychází z jednoho i z druhého jako „zvláštní dar pro život celé církve“ (srov. LG 43).

Jeho jádrem je následování Krista ve společném životě prostřednictvím veřejných slibů evangelijních rad, tj. čistoty, chudoby a poslušnosti, a pevným rozhodnutím odstranit všechny překážky, „které by mohly odrazovat od horlivosti v lásce a službě Boží“ (srov. LG 44). Řeholník „se milovanému Bohu cele oddává, takže je z nového titulu vázán Bohu sloužit a Boha ctít.“ Toto ho také spojuje „zvláštním způsobem s církví a jejím tajemstvím a zavazuje ho, aby nedělitelnou oddaností pracoval pro dobro celého Těla“ (srov. LG 44).

Z toho všeho jasně vysvítá, že řeholní život je specifickou účastí na svátostné povaze Božího lidu. Zasvěcení těch, kdo se zavazují řeholními sliby, směřuje především k tomu, aby byli světu znamením neprobádatelného tajemství Krista tím, že Ho představují, „jak rozjímá na hoře nebo hlásá zástupům Boží království, nebo jak uzdravuje nemocné a trpící a obrací hříšníky k lepšímu životu, žehná dětem a všem prokazuje dobrodiní, a přitom vždy poslouchá Otce, který ho poslal“ (LG 46).

Vlastní charakter každého institutu

11. V církvi je mnoho řeholních institutů různých podle své vlastní povahy (srov. PC 7. 8. 9. 10). Každý má své vlastní povolání jako dar Ducha svatého, který se projevuje „v dílech ušlechtilých mužů a žen (srov. LG 45; PC 1. 2) a který byl hierarchií autenticky schválen.

Toto „charisma zakladatelů“ (ET 11) se projevuje jako určitá zkušenost Ducha, kterou předali svým učedníkům, aby podle ní žili, střežili ji, prohlubovali a stále ji rozvíjeli v souladu se stálým růstem Kristova Těla. Proto „církvev chrání a podporuje vlastní charakter různých

řeholních institutů“ (LG 44; srov. ChD 33. 35,1. 35,2 atd.). Tento vlastní charakter však s sebou nese i specifický styl sebezposvěcování a apoštolátu, čímž se vytváří určitá vlastní tradice, z níž pak lze vyčíst objektivní prvky.

Proto je v této době kulturního rozvoje a církevní obnovy nutné chránit identitu každého řeholního institutu s takovou rozhodností, aby se vyloučilo nebezpečí nedostatečně určených životních forem, čímž by se řeholníci z důvodu nedostatečné pozornosti vůči náležitému stylu své činnosti, vyplývající z jejich specifika, zařazovali do života církve jakýmsi nejasným a mnohoznačným způsobem.

Některé známky pravého charismatu

12. Každé pravé charisma obsahuje sílu jakési pravé novosti v duchovním životě církve a zvláštní aktivitu, které se okolnímu světu mohou zdát nepřiměřené a mohou být pramenem potíží, protože se vždy a ihned nedá poznat, že jsou z Ducha.

Specifický charismatický charakter každého řeholního institutu žádá od zakladatele i od jeho žáků neustálé zkoumání věrnosti Pánu, vnímavost vůči jeho Duchu, moudré dbání na okolnosti a znamení doby, stálou vůli věleňovat se do života církve, vědomí podřízenosti hierarchii, odvahu k iniciativě, stálost v dávání sebe sama a pokoru ve snášení protiventství. Nutné střetávání se pravého charismatu s novými aspekty vývoje, novými okolnostmi a vnitřními obtížemi tvoří trvalou dějinnou sounáležitost mezi charismatem a křížem, která je přes všechny těžkosti velmi užitečným kritériem pro přezkoumání pravosti povolání.

Ani jednotlivým řeholníkům jistě nechybí osobní dary, které jim dává Duch, aby obohatil, rozvinul a omladil život řeholního institutu, upevnil společenství a vedl je k obnově. Pro hodnocení těchto darů a jejich náležitého užívání je však určující to, nakolik jsou v souladu s obecným zaměřením institutu a odpovídají potřebám církve na základě úsudku legitimních představených.

Specifická služba řeholních představených

13. Řeholní představení a představené plní svůj úřad služby a řízení řeholního institutu v souladu s jeho charakterem. Jejich autorita vychází z Ducha Páně ve spojení s hierarchií, která kanonicky zřídila institut a schválila jeho specifické poslání.

Bereme-li však ohled na to, že celý Boží lid je lidem prorockým, kněžským a královským (srov. LG 9. 10. 34. 35. 36), je vhodné vymezit kompetenci řeholních představených analogicky k trojí službě pastýřů, tj. k službě učení, posvěcování a vedení, aniž by tu byly obě autority směřovány nebo stavěny na stejnou úroveň.

a) V oblasti služby učení: řeholní představení a představené mají kompetenci a autoritu učitelů Ducha podle evangelijní spirituality vlastní řeholnímu institutu. Z toho plyne, že jim přísluší duchovní vedení celého řeholního institutu a jeho jednotlivých komunit, a to v souladu s autentickým magisteriem hierarchie a s vědomím, že mají přísný závazek zachovávat tu evangelijní formu, kterou ustanovil zakladatel.

b) V oblasti služby posvěcování: představení a představené jsou oprávněni i povinni zdokonalovat sobě svěřené v rozsahu svého pověření, a to starostí o růst života lásky podle ideálu řeholního institutu, o počáteční či trvalou formaci, o věrnost společenství i jednotlivců vůči životu podle evangelijních rad, jak to odpovídá řeholi. Plní-li dobře tuto úlohu, je to pro papeže i biskupy cenná pomoc v jejich důležité službě posvěcování.

c) V oblasti služby řízení: představení a představené mají uspořádat život vlastního společenství, disponují členy řeholního institutu, chrání a rozvíjejí jeho specifické poslání a pečují o to, aby se řeholní společenství zařazovala účinně do práce v církvi pod vedením biskupů.

Existuje tedy vnitřní řízení institutů (srov. ChD 35,3), kterému odpovídá vlastní rozsah kompetence, a tomuto vnitřnímu řízení přísluší legitimní autonomie, i když ji nelze v církvi nikdy dovést do úplné nezávislosti (srov. ChD 35,3 a 35,4). Pravá míra této autonomie i její přesnější vymezení jsou stanoveny jednak obecným právem, jednak jednotlivými řeholemi či konstitucemi každého řeholního institutu.

Některé normativní závěry

14. Z těchto úvah o řeholním životě lze vyvodit některé vysvětlující poznámky:

a) Řeholníci a jejich komunity jsou povoláni, aby v církvi zřetelně svědčili o pevné oddanosti Bohu, která je v jádru jejich rozhodnutí pro přísně křesťanský styl života a první starostí všech bratří a sester. Ať už má jejich řeholní institut jakékoli specifikum, všichni se zasvěcují vydávat v církvi-svátosti veřejné svědectví toho, že „svět nemůže být přetvořen a zasvěcen Bohu bez ducha blahoslavenství“ (LG 31).

b) Každý řeholní institut vznikl kvůli církvi a je vázán, aby ji obohacoval svými hřivnami – svým zvláštním duchem a specifickým posláním. Ať proto řeholníci rozvíjejí obnovené vědomí církve tím, že se horlivě věnují budování Kristova Těla ve věrnosti svým právním předpisům a v poslušnosti svým představeným (srov. PC 14; ChD 35,2).

c) Řeholní představení a představené jsou vázáni – a to je jejich závaznou povinností – horlivě pečovat o to, aby členové institutu zůstali věrni charismatu zakladatele, a tím mají podporovat obnovu, kterou koncil předepisuje a žádá. Neúnavně tedy musí pracovat, aby členové řeholního institutu měli tento cíl před očima a všemi silami jej sledovali. Především oni se mají starat o dobře přizpůsobenou a vhodnou formaci členů (srov. PC 2d. 14. 18).

S jasným vědomím toho, že se na utváření řeholního života kvůli jeho vlastní povaze mají podílet svým způsobem všichni členové, ať představení a představené nápaditě podporují tuto spolupráci, protože „účinné obnovy a správného přizpůsobení se dá dosáhnout jenom spoluprací všech členů institutu“ (PC 4).

4. kapitola

BISKUPOVÉ A ŘEHOLNÍCI MAJÍ V BOŽÍM LIDU PODÍL NA JEDNOM POSLÁNÍ

Církevní poslání tryská z „pramene lásky“ (AG 2)

15. Boží lid má jedno poslání, které je jakoby srdcem celého tajemství církve. Otec „posvětil“ Syna „a poslal na svět“ (Jan 10,36) jako prostředníka mezi Bohem a lidmi (srov. AG 3). O Letnicích „poslal Kristus od Otce Ducha svatého, aby na jeho dílo spásy působil zevnitř a pobízel církve k rozšiřování“ (AG 4). Tak je církev ve svých dějinách v Kristu a skrze Ducha „svou podstatou misionářská“ (AG 2; srov. LG 17). Proto jsou všichni kněží, laici i řeholníci, každý podle svého vlastního povolání, voláni k apoštolátu, jehož pramenem je Láska Otce. Duch svatý pak „oživuje církevní instituce jako jejich duše a věřícím vlévá do srdce stejného ducha poslání, jaký pobízel samého Krista“ (AG 4). Poslání Božího lidu nespočívá tedy nikdy jen ve vnější činnosti, protože apoštolská práce se nedá nikdy redukovat na pouhou, byť účinnou lidskou pomoc bližním, neboť každá pastorační a misionářská aktivita tkví svými kořeny v účasti na tajemství církve. Poslání církve není v jádru ničím jiným než posláním Krista, pokračujícím v dějinách světa. V podstatě tedy spočívá v účasti na poslušnosti Toho (srov. Žid 5,8), který se Otcí obětoval za život světa.

Absolutní nutnost spojení s Bohem

16. Poslání, které vychází od Otce, žádá od všech poslaných, aby rostli v lásce prostřednictvím dialogu modlitby. V této době obnoveného apoštolátu, tak jako vždy při jakémkoli misijním poslání, je třeba dát první místo kontemplaci Boha, rozjímání jeho plánu

spásy i rozeznávání znamení doby ve světle evangelia, aby se tak mohla žít a prohlubovat kvalita i pravidelnost modlitby.

Všichni si tedy mají modlitby vážit a často se k ní utíkat. Biskupové a jejich spolupracovníci kněží (srov. LG 25. 27. 28. 41), „mají se úplně ‚věnovat modlitbě a službě slova‘ (Sk 6,4) a snažit se ‚jako správci Božích tajemství‘ (1 Kor 4,1), aby všichni, kdo jsou svěřeni jejich péči, svorně setrvali v modlitbě, aby přijímáním svátostí rostli v milosti a byli věrnými svědky Pánu“ (ChD 15). Řeholníci pak mají být „zvlášť zkušeni v modlitbě“ (srov. Pavel VI.; 28. 10. 1966), „ať především hledají a milují Boha a za všech okolností ať se snaží vést život skrytý s Kristem v Bohu (srov. Kol 3,3). Z toho vyvěrá a dostává podněty láska k bližnímu“ (PC 6).

Z popudu Boží prozřetelnosti mnoho věřících dnes cítí nutnost scházet se ve skupinkách, naslouchat evangeliu, hluboce meditovat a kontemplovat. Aby za těchto okolností bylo poslání účinné, je třeba, aby všichni, zvlášť však pastýři, dbali o modlitbu, a také aby řeholní instituty zachovávaly dokonalou oddanost Bohu a podporovaly lepší úděl, který je v tomto ohledu vlastní kontemplativním komunitám (srov. PC 7 a AG 18), jednak aby i řeholní osoby apoštolských řeholních institutů upevňovaly své vroucí spojení s Kristem a otevřeně o tom vydávaly svědectví (srov. PC 8).

Různost forem apoštolské aktivity

17. Apoštolská práce se musí rozvíjet v různých kulturních podmínkách. Proto v ní přes jedinstvo poslání vidíme „rozdíly, které nevyplývají z vnitřní podstaty poslání, ale z podmínek, v jakých je vykonáváno. Tyto podmínky závisí buď na církvi, nebo také na národech, na skupinách nebo lidech, ke kterým se poslání obrací“ (AG 6). Tyto konkrétní, i když nahodilé rozdíly někdy značně ovlivňují nejen službu biskupů a kněží, ale také specifický životní styl řeholníků a jejich službu, a proto někdy vyžadují i závažnější přizpůsobení zvláště u těch řeholních institutů, které apoštolsky působí na mezinárodní úrovni.

Ve vztazích mezi biskupy a řeholníky je třeba náležitě respektovat rozdílné funkce (srov. AA 2), rozdílná charismata (srov. LG 2) i konkrétní rozdílné prvky u jednotlivých národů.

Vzájemné ovlivňování mezi univerzálními a partikulárními hodnotami

18. Z nutnosti vstřípit tajemství církve do jednotlivých zemí nutně vyplývá problém vzájemných vlivů mezi univerzálními a partikulárními hodnotami v Božím lidu.

II. vatikánský koncil nemluvil jen o církvi univerzální, nýbrž i o partikulárních a místních církvích, v nichž ve všech má probíhat obnova života církve (srov. LG 13. 23. 26; ChD 3. 11. 15; AG 22; PC 20). Proto může mít určitý decentralizační proces pozitivní význam, což má také důsledky pro vzájemné vztahy s biskupy a řeholníky (srov. EN 61–64).

Bohatství každé partikulární církve vzrůstá cennými prvky, které jsou vlastní specifickému rázu každého národa. Přesto však nejsou tyto prvky důvodem štěpení, partikularismu či nacionalismu, ale výrazem různosti v jednotě a plnosti Kristova vtělení, obohacujícího celé jeho Tělo (srov. UR 14–17). Vždyť univerzální církev není souhrnem a federací partikulárních církví (srov. EN 62), nýbrž totální a vrcholnou přítomností jedné univerzální svátosti spásy (srov. EN 54). Tato mnohotvárná jednota klade velmi konkrétní požadavky na způsob služby biskupů a řeholníků:

a) Biskupové se svými pomocníky kněžími musí především pravým způsobem rozlišovat místní kulturní hodnoty v životě své místní církve, současně však musí respektovat univerzální perspektivy vyplývající z jejich misionářského poslání nástupců apoštolů, kteří byli rozesláni do celého světa (srov. ChD 6; LG 20. 23. 24; AG 5. 38).

b) Také řeholníci, a to i členové institutů papežského práva, se mají pokládat za skutečnou součást diecézní rodiny (srov. ChD 34), a mají se proto snažit o nutné přizpůsobení. Ať mezi

diecézany moudře podporují povolání jak pro diecézní klérus, tak pro instituty zasvěceného života. Pokud jde o kandidáty pro jejich vlastní řeholní institut, mají je vychovávat tak, aby žili podle své rodné místní kultury, ale zároveň aby se neodchylovali od misijního charakteru řeholního povolání ani od jednoty a vlastní povahy svého řeholního institutu.

Povinnost apoštolátu a odvaha k iniciativě

19. Z toho tedy vyplývá především pro biskupy a řeholníky jasná misionářská povinnost, která patří k jejich službě a charismatu. Tato povinnost je dnes tím naléhavější, čím silněji se dnešní kultura rozvíjí ve znamení dvou základních znaků, tj. jednak materialismu, který se šíří mezi lidovými masami i v tradičně křesťanských zemích, jednak rostoucí mezinárodní výměny, skrze niž se všechny křesťanské i nekřesťanské národy snadno dostávají do vzájemného styku. Tyto hluboké proměny mimoto vyžadují umocňování humanitních hodnot a přijímání různých nutností současného světa (srov. GS 43–44), aby tak došlo jednak k obnově mnoha tradičních pastoračních aktivit, tak ke hledání nových modelů apoštolátu. Za těchto okolností je třeba v apoštolské horlivosti z popudu Ducha svatého, který je svou povahou tvůrcem, mít odvahu k novým experimentům. Právě charismatická povaha řeholního života jedinečně umožňuje spojovat plodnou horlivost a nové iniciativy ve vyhledávání a realizování apoštolských prací novým, tvůrčím způsobem (srov. č. 12). Pavel VI. právem potvrdil: „Díky tomu, že se zcela zasvětili Kristu, mohou řeholníci dobrovolně a svobodně všeho zanechat a jít hlásat evangelium až na kraj světa. Jsou horliví, jejich apoštolát je často velmi originální a jejich genialita vzbuzuje obdiv“ (EN 69).

Koordinace pastorační práce

20. Církev nebyla založena jako „pracovní organizace“, ale jako „tajemné Kristovo Tělo, aby vydávala svědectví“. Přesto však z její konkrétní aktivity vyplývá nutnost plánování a koordinování mnohotvárných povinností a služeb, které musí spolupůsobit v jediném pastoračním působení. Je třeba mít jasno v tom, jaké trendy sledovat a které apoštolské aktivity dávat přednost (srov. ChD 11. 30,1. 33,5; AG 22. 29). Proto je naléhavě třeba v různých rovinách církevního života hledat systém výzkumu a způsoby optimalizace evangelizační práce, vhodně přizpůsobené různým situacím.

Hlavními centry této žádoucí koordinace jsou Apoštolský stolec, diecéze (srov. ChD 11) a v oblasti své působnosti biskupské konference (srov. ChD 38). U těchto center se zřizují i další orgány spolupráce, odpovídající církevním a regionálním potřebám.

Vzájemná spolupráce řeholníků

21. V oblasti řeholního života zřizuje Apoštolský stolec na místní a celostátní rovině Rady vyšších a generálních představených (srov. PC 23; REU 73,5), které se liší svou povahou a autoritou od biskupských konferencí. Jejich prvotním cílem je podporování řeholního života v rámci poslání církve. Jejich aktivita spočívá také v tom, že si vzájemně nabízejí spolupráci při zachování specifického charakteru každého řeholního institutu. Bylo by však velkou pomocí pro koordinaci pastorační práce, kdyby se v určitých časových úsecích vhodně kontrolovaly pracovní metody a kdyby se vztahy mezi biskupskými konferencemi a konferencemi vyšších představených utvářely podle direktiv Apoštolského stolce.

Pastorační význam exempce (vynětí z pravomoci biskupů)

22. Papež s ohledem na prospěch celé církve dal mnoha řeholním rodinám exempci (srov. LG 45; ChD 35,3), aby tyto instituty mohly vhodněji vyjádřit svou identitu a aby mohly velkodušněji a ve větší šíři sloužit obecnému blahu (srov. č. 8).

Exempce však není překážkou ani pastorační koordinace ani dobrých vzájemných vztahů mezi různými údy Božího lidu. „Týká se hlavně vnitřního řádu institutů v zájmu lepšího uspořádání a spojení všeho v nich a růstu i dokonalosti řeholního života; také proto, aby jimi papež mohl lépe disponovat k dobru celé církve nebo jiná náležitá autorita k dobru církve v oblasti své jurisdikce (ChD 35,3; srov. ChD 35,4; ES I, 25–40; EN 69).

Proto musí exemptní řeholní instituty zachovávat „svůj zvláštní ráz a úkol“ (PC 2b) a přitom rozvíjet specifickou věrnost papeži a biskupům a dávat jim v souladu s řeholní poslušností k dispozici svou svobodu i svou apoštolskou horlivost. Zároveň se však musí snažit být svou aktivitou v diecézní rodině i znamením původního poslání svého řeholního institutu a zachovávat si citlivost a rozhodnost pro apoštolské práce vyplývající z jejich zasvěcení.

Biskupové jistě uznají a ocení tento specifický přínos, kterým řeholníci pomáhají partikulárním církvím. V jejich exempci naleznou známku té pastorační starostlivosti, která je úzce spojuje s papežem v obecné péči o všechny národy (srov. č. 8).

Toto nové pochopení exempce může velmi prospět k umocnění pastorační iniciativy a misijní horlivosti ve všech partikulárních církvích, když bude sdíleno všemi spolupracovníky v pastorační práci.

Kritéria moudrého řádu pastorační práce

23. To, co jsme doposud řekli o církevním poslání, lze sestavit do těchto normativních bodů:

a) Samotná povaha apoštolské práce vyžaduje především, aby biskupové vymezili privilegované místo vnitřnímu usebrání a životu modlitby (srov. LG 26. 27. 41). Od řeholníků se žádá totéž: aby se od základu obnovili podle svého specifického charakteru a vytrvale se věnovali modlitbě.

b) Zvlášť horlivě je třeba podporovat „různé pokusy o trvalé zavedení kontemplativního života“ (AG 18), protože je to významnou součástí poslání církve, „ačkoli potřeba činného apoštolátu je naléhavá“ (PC 7). Povolání všech k dokonalé lásce (srov. LG 40) právě v dnešní době, tak ohrožené materialismem, je výrazně patrné na těch řeholních institutech, které se dokonale oddávají rozjímavému životu. Z nich otevřeněji a radikálněji vyzařuje to, co praví sv. Bernard: „Důvodem lásky k Bohu je Bůh sám – míra této lásky je milovat bez míry“ (srov. *De diligendo Deo*, cap. 1. PL 182, 584).

c) Aktivita Božího lidu ve světě je misionářská a univerzální jak pro povahu církve (srov. LG 17), tak pro Kristův příkaz, kterým dal apoštolátu „za pole působnosti celý svět bez jakýchkoli hranic“ (EN 49). Je tedy nutné, aby biskupové i řeholní představení rozvíjeli tento rozměr apoštolského uvědomění a konkrétně usilovali o jeho realizaci.

d) Partikulární církve je tím dějinným prostorem, v němž se povolání projevuje a apoštolsky působí. Evangelium je hlášáno a přijímáno v hranicích určité kultury (srov. EN 19. 20. 29. 32. 35. 40. 62. 63). Proto je třeba brát při formaci ohled na tuto skutečnost, která má velký význam pro pastorační obnovu.

e) Sladění obou pólů, tj. živé účasti na vlastní kultuře země a života ve všeobecné katolické církvi, lze dosáhnout jen vysokým hodnocením a uchováním jednoty, jíž se v žádném případě nelze vzdát, ať se jedná o jednotu církve katolické, což je úkolem všech věřících, nebo o jednotu jednotlivého řeholního institutu, a to je úkolem všech jeho členů. Místní společenství, která by se od této jednoty distancovala, by šla vstříc dvojímu nebezpečí: „totiž izolaci, jež působí její odumírání ..., dále nebezpečí, že ztratí vlastní svobodu právě proto, že se odštěpila od středu..., a tím se dostala do vleku různých sil, které se jí snažily podrobit a využívat“ (EN 64).

f) Dnes od řeholníků očekáváme především onu charismatickou a vynalézavou originalitu, jíž se vyznamenávali zakladatelé, aby se mohli věnovat uložené apoštolské práci v církvi s ještě

větší horlivostí a často právě mezi těmi, kteří dnes tvoří většinu lidstva a kteří jsou Pánem nejvíce milováni: malí a chudí (srov. Mt 18,1-6; Lk 6,20).

II. ČÁST NAŘÍZENÍ A NORMY

Na základě dosud vyložených principů a zkušeností z posledních let dáváme několik nařízení a norem, které platí především pro praxi. Jimi lze zlepšovat vzájemné vztahy mezi biskupy a řeholníky k prospěchu a růstu Kristova Těla. Různé principy jsou shrnuty do tří skupin, které se vzájemně doplňují. Týkají se:

- a) formace;
- b) činnosti;
- c) spolupráce.

Text předpokládá dosavadní právní předpisy a někdy se jich dovolává. V žádném případě tedy neruší dřívější dosud platné dokumenty Apoštolského stolce, které se touto látkou zabývají.

5. kapitola NĚKOLIK SMĚRNIC PRO FORMACI

Papež a biskupové vykonávají v církvi nejvyšší úřad jako autentičtí učitelé a posvěcovatelé celého stádece (srov. I. ČÁST, 2. kapitola, č. 5–9). Řeholní představení a představené mají zvláštní autoritu k vedení vlastního institutu a mají velmi těžký úkol vychovávat spolubratry a spolusestry odpovídajícím způsobem (srov. PC 14. 18; a I. ČÁST, 3. kapitola, č. 10–14).

Proto mají biskupové i představení dávat přednostní postavení formaci, která je jejich zvláštním a důležitým úkolem, a mají v ní svorně spolupracovat.

24. U diecézního kléru, horlivých laiků i řeholníků mají biskupové spolu s řeholními představenými prohlubovat znalost i zkušenosti s tajemstvím církve a jejími strukturami i s přebýváním Ducha svatého v nich, a proto ať společně organizují kursy a kongresy o spiritualitě. Mají neúnavně pečovat i o větší vážnost a praxi osobní i veřejné modlitby, a to i novými pečlivě připravovanými iniciativami.

25. Při zachování věrnosti svému vlastnímu povolání (srov. PC 7; AG 40) mají řeholní komunity, především kontemplativní, nabízet dnešním lidem vhodnou pomoc k modlitbě a duchovnímu životu a odpovídat tak na dnes silně pocíťovanou potřebu meditace a hlubšího života víry. Mají rovněž při zachování dosavadních ustanovení a smysluplných požadavků klauzury usnadnit účast ostatních věřících na liturgických úkonech komunity.

26. Řeholní představení a představené mají velmi posilňovat své spolubratry a spolusestry ve věrnosti svému povolání. Nesmějí stát v cestě rozumnému přizpůsobení se aktuálním kulturním a ekonomickým poměrům. Musí však dbát o to, aby to v žádném případě nevedlo k takovému životnímu stylu, který by byl neslučitelný s Bohu zasvěceným životem. Přizpůsobení se kultuře a speciální studium členů se má omezit na ty obory, které jsou úzce spojeny s cílem institutu. Nemají sloužit špatně chápané seberealizaci a prosazení osobních zájmů, ale naopak mají odpovídat požadavkům apoštolského cíle každé řeholní rodiny v souladu s potřebami církve.

27. V trvalé formaci řeholníků je třeba stále zdůrazňovat velkou aktuálnost svědectví chudoby a služby potřebným. Je třeba pečovat i o to, aby řeholní společenství díky obnovené poslušnosti a Bohu zasvěcené čistotě zářila jako znamení bratrské lásky a jednoty.

V činných řeholních institutech, v nichž je apoštolát podstatnou součástí řeholního života (srov. PC 8; AG 25. 45), má být apoštolát jak v základní formaci, tak v trvalé formaci stavěn vždy do pravého světla.

28. Biskupům jako autentickým učitelům a vůdcům k dokonalosti všech diecézanů (srov. ChD 12. 15. 35,2; LG 25. 45) přísluší také, aby chránili věrnost řeholnímu povolání v duchu každého řeholního institutu. Při plnění tohoto pastoračního úkolu mají biskupové pečovat o kontakty s řeholními představenými, jimž se pak v duchu víry podrobují všichni členové jejich řeholního institutu (srov. PC 14), a to v jednotě učení i úmyslů, v jednomyslnosti se Svätým otcem, s kongregacemi Apoštolského stolce a s ostatními biskupy a místními ordináři.

Biskupové spolu se svými duchovními mají jasně schvalovat zasvěcený život, chránit řeholní komunity, rozvíjet povolání a podporovat specifickou povahu každé řeholní rodiny jak ve spirituálním, tak apoštolském ohledu.

29. Biskupové a řeholní představení a představené mají, každý podle své kompetence, prohlubovat znalost učení koncilu i papežských dokumentů o biskupské službě, o řeholním životě, o místních církvích i o potřebných vzájemných stycích. Proto jsou žádoucí následující iniciativy:

- a) společná setkání biskupů a řeholních představených, na nichž by se tato témata společně prohlubovala;
- b) speciální kurzy pro diecézní kněze, pro řeholníky a pro apoštolsky činné laiky, směřující k dosažení nového vhodného přizpůsobení;
- c) specifické iniciativy pro formaci bratří spolupracovníků a řeholnic;
- d) vypracování vhodných pastoračních dokumentů na diecézní, regionální a státní rovině, které by probouzely a povzbuzovaly zájem věřících o tato témata.

Je však třeba dbát o to, aby tato formace zaměřená na obnovu nebyla omezena jen na malou skupinu osob, ale ať ji mají možnost získat všichni a ať se všichni bratři a sestry snaží, aby ji skutečně získali.

Je také účelné, aby pro šíření těchto prohloubených znalostí byl použit tisk, veřejné sdělovací prostředky, přednášky, kázání apod.

30. Hned od počátku má církevní a řeholní formace směřovat k systematickému studiu tajemství Krista, svátostného charakteru církve i biskupské služby a postavení řeholního života v církvi. Proto:

- a) je třeba řeholníky již od noviciátu vychovávat tak, aby měli plnější pochopení a živý zájem o místní církev a zároveň rostli ve věrnosti vlastnímu povolání;
- b) biskupové se mají starat o to, aby byl diecézní klérus důkladně obeznámen s dnešními problémy řeholního života i s naléhavostí misijního poslání církve, aby byli připraveni někteří vybraní kněží, kteří by podporovali řeholníky a řeholnice v jejich duchovním růstu (srov. OT 10; AG 39), ač je lepší svěřit tento úkol rozvážně vybraným řeholním kněžím (srov. č. 36).

31. Plná zralost kněžského a řeholního povolání závisí také, a to rozhodujícím způsobem, na studiích. Tato studijní formace se obvykle získává ve studijních domech na vysokoškolské úrovni, nebo ve vhodných institutech.

Biskupové a zainteresovaní řeholní představení a představené mají účinně spolupracovat v podpoře těchto domů i v tom, aby studia udržovali na solidní úrovni, zvláště sloužili více

diecézím nebo řeholním institutům. Ať pečují o vynikající vyučující v dostatečném počtu i o ostatní řádně kvalifikované síly, které odpovídají dnešním požadavkům na formaci, aby se osob i prostředků využívalo racionálně.

Při přípravě, úpravě i zavádění stanov pro tyto studijní domy je třeba jasně stanovit práva a povinnosti jednotlivých osob i grémií. Ať jsou vytýčeny úkoly, které připadají biskupovi či biskupům na základě jejich úřadu, i rozsah zodpovědnosti příslušných řeholních představených, aby se tak předměty přednášely objektivně a nauka se podávala ve své úplnosti a ve shodě s církevním učitelským úřadem. Dále se má podle obecných kritérií kompetence a autority i podle stanov dbát toho, aby práce i iniciativy těchto center byly na odpovídající odborné úrovni. V celé této důležité záležitosti je třeba se vždy řídit dispozicemi Apoštolského stolce.

32. Vhodná obnova pastorační praxe v diecézích žádá prohloubenou znalost všeho, co konkrétně utváří lidský i náboženský život, aby z nich vyplývala objektivní a moudrá teologická reflexe, stanovení priorit, plánování pastoračních aktivit i pravidelná revize vykonané práce. Toto dílo však vyžaduje od biskupů, ve spolupráci s vhodnými osobami vybranými i z řad řeholníků, zřízení studijních komisí nebo center bádání a jejich udržování. To vše je stále potřebnější, chceme-li dosáhnout jak lepší formace osob, tak i odpovídajících struktur pro pastorační praxi.

33. Zvláštní a závažnou povinností řeholníků je pozorně a učenlivě naslouchat učitelskému úřadu hierarchie a usnadňovat biskupům, kteří jsou „autentickými učiteli“ a „svědky božské a katolické pravdy“ (srov. LG 25), vykonávání jejich odpovědného úkolu hlásání víry, a to jak ve studijních centrech, kde se nauka rozvíjí, tak při používání ostatních prostředků šíření katolického učení:

a) Při vydávání knih a dokumentů v nakladatelstvích vedených řeholníky nebo katolickými instituty je třeba zachovávat normy vydané Posvátnou kongregací pro nauku víry (19. března 1975)* ohledně kompetentní autority pro schvalování textů Písma svatého a jeho překladů, liturgických knih, modliteb, katechismů a jiných spisů, které obsahují věci týkající se náboženství nebo mravů. Záměrné nebo vychytralé nedbání těchto norem může věřícím způsobit velké škody, a tomu mají především řeholníci ze všech sil bránit.

b) Jedná-li se též o dokumenty či iniciativy řeholních institutů na místní či národní úrovni, které sice nejsou určeny pro veřejnost, ale mohou být v pastoračním ohledu něčím význačným, jako např. pojednání o nových závažných hospodářských či politických problémech, které mají vztah k víře i náboženskému životu, se má postupovat v souladu s příslušnými ordináři.

c) Nadto mají biskupové s ohledem na specifické poslání některých řeholních institutů povzbuzovat a podporovat řeholníky, kteří konají důležitý apoštolát vydáváním knih či jinými sdělovacími prostředky. Na tomto poli pak se mají snažit o náležitou apoštolskou spolupráci především na národní rovině, pečovat také o výchovu odborných sil pro tuto oblast aktivity, a to nejen po stránce technické, ale především po stránce zodpovědnosti v církvi.

34. Bylo by velkým omylem činit řeholní život nezávislým na církevních strukturách nebo dokonce stojícím proti nim, jako by existovaly dvě církve: charismatická a instituční. Oba tyto prvky, tj. duchovní dary a církevní struktury, tvoří jedinou a komplexní skutečnost (srov. LG 8).

---

* Jedná se o Dekret o dohledu pastýřů církve ohledně knih *Ecclesiae pastorum*, uveřejněný v AAS LXVII (1975), s. 281–284. Normy tohoto dekretu byly přejaty do obou kodifikací kanonického práva – CIC/1983 kán. 822–832, CCEO kán. 651–666 (pozn. překl.).

Proto mají řeholníci a řeholnice tím, že se specificky zasazují a zaměřují k budoucímu světu (srov. č. 10–14), jednak být věrni cíli a duchu svého řeholního institutu, jednak poslouchat hierarchickou autoritu a být jí oddáni (srov. PC 2; LG 12).

35. Biskup jako pastýř diecéze a řeholní představení a představené jako zodpovědní za svůj řeholní institut mají podporovat jak účast svých členů na životě místní církve, tak znalost církevních norem a nařízení. Také mají zdůrazňovat mezinárodní jednotu vlastního řeholního institutu a ochotu poslouchat generální představené (srov. I. ČÁST, č. 15–23).

6. kapitola **ÚKOLY A ODPOVĚDNOST NA POLI ČINNOSTI**

Církev žije v Duchu svatém a spočívá na základě Petra a apoštolů i jejich nástupců, takže se biskupská služba opravdu stává řídicím principem pastoračního dynamismu celého Božího lidu. Církev tedy působí v souladu jak s Duchem, který ji oživuje, tak s hlavou, která působí v těle (srov. I. ČÁST, č. 59). Z toho vyplývají určité důsledky pro iniciativu jak biskupů, tak řeholníků, i když mají každý vlastní kompetenci podle svého poslání.

Praktické směrnice, které tu podáváme, se vztahují na požadavky v dvojí oblasti – pastorační a řeholní.

Požadavky pastoračního poslání

36. Koncil praví: „Řeholníci, muži i ženy, kteří náležejí zvláštním způsobem k diecézní rodině, poskytují posvátné hierarchii velkou pomoc a mají, ba musí tuto pomoc neustále zvětšovat, protože vzrůstají potřeby apoštolátu“ (ChD 34).

V zemích, kde je více obřadů, se budou řeholníci, když působí mezi věřícími, kteří patří k jinému obřadu, řídit normami, které upravují vztahy k biskupům toho konkrétního obřadu (srov. ES I, 23).

Tato kritéria musí být uplatněna nejen v závěrečné fázi apoštolské práce, ale již při sestavování pracovních programů a při zahajování prací, takže musí být zachováno právo rozhodovat, které přísluší biskupovi.

O řeholních kněžích je kvůli jednotě kněžství (srov. LG 28, ChD 28. 11), a tím spíše, pokud působí v duchovní správě, „třeba říci, že v určitém pravém smyslu patří k duchovenstvu diecéze“ (ChD 34). Musí tedy přispívat k tomu, aby byli úzce spojeni s diecézním duchovenstvem a místním biskupem a koordinovali s nimi svá díla.

37. Mezi diecézním klérem a řeholními komunitami se má podporovat svazky bratrství a spolupráce (srov. ChD 35,5). Proto mají být velmi oceňovány všechny prostředky a služby, a to i prosté a neformální, které podporují vzájemnou důvěru, jednomyslnost v apoštolátu a „bratrskou svornost“ (srov. ES I, 28). To pak nebude v místní církvi jen posilovat vědomí sounáležitosti, ale bude všechny povzbuzovat, aby rádi sloužili a vyhledávali službu druhých, bude posilovat spolupráci i lidské a církevní společenství, do jehož života jsou vstípeni, a milovat je jako svůj domov.

38. Vyšší představení a představené se budou snažit, aby znali nejen dary a schopnosti svých bratří a sester, ale i pastorační potřeby diecézí, v nichž je jejich řeholní institut povolán k práci. Proto je žádoucí, aby mezi biskupem a představenými různých řeholních institutů, které žijí a působí v diecézi, byl veden konkrétní a obsahově bohatý dialog, aby byli řeholníci podle charismatu svého řeholního institutu vhodněji a užitečněji rozmístěni, a to především s ohledem na obtížné okolnosti a na nedostatek povolání.

39. Zvláště důležitým polem, na němž mají biskupové a řeholní představení a představené spolupracovat, je pastorační péče o nová povolání (srov. PO 11; PC 24; OT 2). Tato pastorační péče je záležitostí jednomyslné aktivity celého křesťanského společenství ve prospěch všech povolání, aby církve rostla do plnosti Kristovy charismaty Ducha svatého.

Přitom je třeba respektovat, že „Duch vane, kam chce“ (Jan 3,8), že tedy volá pro větší dobro církve, volá k různým úkolům i do různých stavů. Je jasné, že této božské činnosti nelze stavět do cesty žádné překážky, naopak je třeba pečovat o to, aby každý odpověděl na své povolání s co největší svobodou. Dějiny jasně dokazují, že různost povolání, především pak koexistence a spolupráce diecézního a řeholní kléru, nejenže nejsou diecézi na obtíž, nýbrž ji velmi obohacují jak novými duchovními poklady, tak životodárnou apoštolskou aktivitou.

Proto se zdá vhodné pod vedením biskupa prozíravě koordinovat různé aktivity, které v tomto směru podle svých úkolů vykonávají rodiče, vychovatelé, řeholníci, kněží i ostatní pracovníci v duchovní správě. Proto je třeba plnit tento úkol společně a svorně všemi povolanými jednotlivci. Biskup pak má řídit toto společné úsilí zaměřené k jednomu cíli a nezapomínat přitom, že životodárným pramenem tohoto úsilí je působení Ducha svatého. Proto je nezbytné se společně často modlit za toto působení.

40. Při obnově pastorační práce a přizpůsobování apoštolátu je třeba brát v úvahu hluboké změny, které nastaly v moderním světě (srov. GS 43. 44). Proto je třeba stavět se tváří v tvář někdy velmi obtížným situacím, obzvláště „těžkostem, které prožívají věřící, a nedostatku kněží“ (ES I, 36).

V dialogu s řeholními představenými a se všemi, kdo v diecézi pastoračně působí, se mají biskupové snažit hledat to, co žádá Pán, a mají nacházet cesty, jak oživit apoštolát i jak odstranit těžkosti objevující se v diecézi. Tato snaha o nové formy apoštolátu však nesmí přehlížet dosavadní tradiční formy: školy (srov. Posvátná kongregace pro katolickou výchovu: *La scuola cattolica* z 19. 3. 1997, *L'Osservatore Romano* z 6. 7. 1977), lidové misie, pastorační v nemocnicích, sociální práci atd. Tyto tradiční formy však musí být co nejdříve účelně přizpůsobeny podle směrnic koncilu i potřeb současnosti.

41. Ať jsou po zralém uvážení zaváděny nové způsoby apoštolátu, které si doba výrazně žádá. Na jedné straně tu biskupové nemají uhášet oheň Ducha, ale všechno zkoumat a dobrého se držet (srov. 1 Sol 5,12.19-21; LG 12), aby se „zachovávala a podporovala spontánní iniciativa těch, kdo se toho díla účastní“ (AG 30). Na druhé straně mají řeholní představení a představené v dialogu s biskupy úzce spolupracovat při hledání vhodných řešení a na podkladě zkoumání navrhovat programy a experimenty, byť i úplně nové, přičemž se ve všem svém konání řídí naléhavými potřebami církve, normami a směrnicemi učitelského úřadu církve i charismatem svého řeholního institutu.

42. Biskupové a řeholní představení a představené si mají v objektivním a spravedlivém posuzování nových experimentů co nejvíce pomáhat nejen proto, aby se předešlo výstřelkům a zklamáním, nýbrž i kvůli nebezpečím krizí a odklonění se od pravé cesty.

Posuzování těchto aktivit se má konat pravidelně. Pokud nebyla některá věc úspěšná (srov. EN 58), je nutné pokorně, ale i s nutnou pevností žádat, aby se chyby napravily a aby se jim pro budoucnost předcházelo.

43. Pro věřící bývá velkou škodou, když jsou chybné akce nebo nejasné poměry dlouho trpěny. Proto musí biskupové a řeholní představení a představené ve vzájemné důvěře a podle svých úkolů a pravomocí pečlivě dbát toho, aby se sice vždy v lásce, ale též s potřebnou pevností předcházelo omylům a napravovaly se nedostatky.

Zvláště v oblasti liturgie je třeba bezpodmínečně odstranit některé chybné prvky, ať se vloudily z jakýchkoli motivů. Biskupové jako autentičtí liturgové v místní církvi (srov. SC 22. 41; LG 26; ChD 15; srov. č. 5–9) i příslušní řeholní představení a představené by měli u členů svých řeholních institutů pečovat o to, aby liturgická obnova byla uplatňována správným způsobem, a měli by včas zakročit, aby se chyby odstranily a napravily se úchytky a zlořády v této význačné oblasti (srov. SC 10). Ať si jsou řeholníci vědomi toho, že mají povinnost poslouchat normy a předpisy Apoštolského stolce i místního biskupa týkající se veřejných bohoslužeb (ES I, 26. 37. 38).

Požadavky v oblasti řeholního života

44. Ohledně pastorační práce řeholníků praví koncil výslovně: „Všichni řeholníci, exemptní i neexemptní, spadají pod pravomoc místních ordinářů ve věcech, které se týkají veřejné bohoslužby, ovšem při zachování rozdílnosti ritů; dále ve věcech duchovní správy, kázání pro lid, náboženského a mravního poučování věřících, zvláště dětí, katechetického vyučování a liturgické výchovy; také pokud jde o důstojnost duchovního stavu a různé práce, které mají vztah k apoštolské činnosti. Také katolické školy vedené řeholníky jsou podřízeny místním ordinářům, pokud jde o jejich obecný řád a dohled nad nimi, přičemž zůstává řeholníkům právo na řízení škol. Řeholníci mají také zachovávat všechno to, co biskupské koncily nebo konference právoplatně vyhlásí jako závazné pro všechny.“ (ChD 35,4; srov. ChD 35,5 a ES I, 39).

45. Aby vztahy mezi biskupy a představenými den ze dne přinášely bohatší plody, mají se vždy rozvíjet ve vzájemném laskavém respektu mezi jednotlivými osobami i řeholními instituty v přesvědčení, že řeholníci budou poslouchat jak učitelský úřad církve, tak své představené, a že tu je oboustranná dobrá vůle nepřekračovat hranice pravomoci druhé strany.

46. Řeholníkům, kteří konají apoštolát mimo oblast činnosti vlastní jejich řeholnímu institutu, musí být zajištěna podstatná účast na životě jejich komunity i věrnost vlastní řeholi a konstitucím. „Biskupové mají tyto povinnosti trvale zdůrazňovat“ (ChD 35,2). Žádný apoštolát nesmí být příležitostí, která by umožňovala odchylovat se od vlastního povolání.

Případy řeholníků, kteří by se vymykali autoritě svých představených a chtěli by se přitom dovolávat autority biskupa, se mají objektivně projednat. Když se v dialogu s příslušným představeným či představenou čestně hledalo řešení, musí biskup hájit rozhodnutí, které učinil příslušný řeholní představený či představená, mimo případ výslovného bezpráví.

47. Biskupové a jejich nejbližší spolupracovníci se mají snažit nejen o to, aby poznali specifickou povahu jednotlivých řeholních institutů, ale i jejich současný stav a kritéria obnovy. Obdobně si mají řeholní představení a představené doplnit své věroučné chápání místní církve informacemi o jejím konkrétním stavu, pastorační práci i programu apoštolátu diecéze, v níž mají pracovat.

Nemůže-li řeholní institut dále vykonávat určitou práci, mají jeho představení či představené včas a upřímně vyložit, proč tu práci, alespoň v její současné podobě, nemohou dál konat, zvláště je-li to nutné kvůli malému počtu členů. Místní ordinář má „žálost s přívětivostí posoudit“ (srov. ES I, 34,3) a ve shodě s řeholními představenými hledat vhodné řešení.

48. Je pocíťována naprostá nezbytnost výměny informací a hlubšího vzájemného poznání různých řeholních institutů působících v diecézi, což přináší naději na větší účinnost apoštolátu v diecézi. Představení a představené se mají starat o pravidelnost a vhodný způsob tohoto dialogu. Tím se bude zvětšovat vzájemná důvěra, objektivní oceňování hodnot,

vzájemná pomoc, hlubší znalost problémů a výměna zkušeností, takže se zřetelněji projeví navzájem spojující profese evangelijních rad.

49. V širokém poli apoštolátu církve patří nové a důležité místo ženám. Jako byly kdysi ženy platnými pomocnicemi apoštolů (srov. Sk 18,26; Řím 16,1nn), i dnes mají ženy postavit svou apoštolskou aktivitu do služeb církevního společenství ve věrnosti tajemství své identity dané stvořením a zjevením (srov. Gn 2; Ef 5; 1 Tim 3; atd.) a zaměřovat se na rostoucí význam své přítomnosti v občanské společnosti.

Proto by měly řeholnice ve věrnosti svému povolání podle své ženské přirozenosti a s respektováním konkrétních potřeb církve i světa najít a nabídnout nové způsoby apoštolských služeb.

Ať napodobují Pannu Marii, která mezi věřícími v církvi dává příklad největší lásky, ať planou duchem „vpravdě humánním a zároveň pečlivým a starostlivým, který je v dějinách charakterizuje (srov. Pavel VI.: Proslov k národnímu setkání Italského ženského centra: L'Osservatore Romano z 6.-7. 12. 1976) a ať ve světle dlouhých dějin svědčících o jejich rostoucí apoštolské aktivitě jsou řeholnice i v budoucnosti stále více zářivým znamením církve věrné, starostlivé, pečlivé a plodné v hlásání království (srov. Posvátná kongregace pro nauku víry: Prohlášení *Inter insigniores* z 15. 10. 1976).

50. Biskupové se svými spolupracovníky v pastoraci i řeholní představení a představené mají usilovat o to, aby byla apoštolská práce řeholnic lépe chápána, hlouběji hodnocena a podporována. Také se mají snažit, a to nejen pro množství řeholnic (srov. ÚVOD), nýbrž především pro jejich význam v životě církve, brzy dosáhnout plnějšího uplatnění řeholnic v církvi, aby Božimu lidu nechyběla ta specifická pomoc, kterou mohou Božimu lidu dát pouze ony díky Božím darům, které dostaly jako ženy. Je třeba stále pečovat o to, aby byly řeholnice oceňovány spíše pro specifické svědectví, které vydávají jako Bohu zasvěcené ženy, než kvůli cenné a velkodušně konané práci.

51. V některých zemích je silná tendence zakládat nové řeholní instituty. Všichni, jimž přísluší posoudit oprávněnost zakládání nového řeholního institutu, musí s pokorou, ale také věcně a pevně i s ohledem na budoucnost uvážit, zda tu jsou všechny znaky věrohodné přítomnosti Ducha svatého a jeho „charismat, (která) se mají přijímat vděčně a radostně“ (LG 12), nebo zda by nebylo třeba bránit tomu, „aby nevznikaly neuváženě společnosti bez užitku nebo bez dostatečné životnosti“ (PC 19). Kdyby se totiž úsudek o založení nového řeholního institutu řídil jen pod zorným úhlem jeho užitečnosti nebo jeho možné práce nebo kdyby se zakládal prostě na aktivitě jedné osoby, která projevuje pochybné formy zbožnosti, pak by to ukazovalo, že se pravá představa o řeholním životě v církvi nějak znetvořuje (srov. I. ČÁST, č. 10-14).

Při posuzování pravosti charismatu je třeba respektovat tyto znaky:

- a) jeho jednoznačný původ od Ducha svatého, který je odlišný, i když neoddělený od přirozených darů osoby projevujících se v oblasti práce či organizace;
- b) hluboká touha srdce připodobnit se Kristu svědectvím o některém rysu tajemství jeho života;
- c) plodná láska k církvi, která se absolutně vyhýbá tomu, co by do ní vnášelo nesoulad.

Pravý obraz zakladatele pak žádá, aby se jednalo o muže či ženy, jejichž osvědčená ctnost (srov. LG 45) prozrazuje prostou učenlivost jak vůči hierarchii, tak vůči darům Ducha, které jsou jim dány.

Při zakládání nových institutů se závazně žádá ode všech, kteří se nějak podílí posuzování, aby rozhodovali prozíravě, pečlivě a spravedlivě. Zodpovědnost nesou především biskupové, nástupci apoštolů, „jejichž pravomoci podřizuje sám Duch i charismatiky“ (LG 7) a kteří ve

spojení s papežem náležitě „evangelijní rady vykládají, řídí jejich praktikování a ustavují trvalé formy života podle nich“ (LG 43).

7. kapitola **VÝZNAM ÚČELNÉ SPOLUPRÁCE**

Mnohotvárný a plodný život místních a partikulárních církví žádá úsilí o spolupráci, aby se obnovily, nově vytvořily a zdokonalily mnohé prostředky pastorační služby. Některé tyto možnosti probereme na různých úrovních: diecéze, státu i celého světa.

Na diecézní úrovni

52. V každé diecézi se má biskup snažit o poznání toho, co chce Duch zjevit i skrze jeho věřící, obzvláště skrze řeholníky a řeholní rodiny v jeho diecézi. Proto musí s řeholními představenými udržovat upřímné a srdečné vztahy, pak bude moci lépe vykonávat svou pastýřskou službu vůči řeholníkům (srov. ChD 15. 16). Má totiž zvláštní úkol chránit Bohu zasvěcený život, podporovat věrnost řeholníků jejich povolání a pomáhat jim, aby se podle svého vlastního charismatu mohli zapojit do společenství jeho diecéze a evangelizační práce. Tento úkol musí biskup plnit ve spolupráci s biskupskou konferencí a v souhlasu s vyhlášeními hlavy biskupského kolegia.

Řeholníci mají v biskupovi vidět pastýře celého společenství diecéze a ručitele své věrnosti vlastnímu charismatu při službě v místní církvi. „Řeholníci mají pohotově a věrně vyhovět žádostem a přáním biskupů, aby převzali větší podíl na službě spásy lidí při zachování vlastního rázu institutu a podle stanov.“ (ChD 35,1)

53. Apoštolský list daný motu proprio (z vlastního popudu) *Ecclesiae sanctae* připomíná a nařizuje:

a) „Všechny řeholníky, i exemptní, zavazují zákony, rozhodnutí i nařízení místních ordinářů ohledně všech aktivit týkajících se vykonávání apoštolátu i místním ordinářem předepsané či doporučené pastorační a sociální aktivity.“

b) „Podléhají rovněž zákonům, rozhodnutím a nařízením místního ordináře nebo biskupské konference, resp. synodu biskupů patriarchální církve“ (srov. ChD 35,5), nakolik se týkají tam vyjmenovaných záležitostí (ES I, 15,1–2 a. b. c. d).

54. Je vhodné, aby byl v diecézi jmenován biskupský vikář pro mužské i ženské řeholní instituty, aby zajišťoval jejich spolupráci s pastorační službou biskupa (srov. I. ČÁST, č. 5–9). Tento úřad však nemá žádnou pravomoc nad řeholními představenými. Každý diecézní biskup má právo stanovit úkoly tohoto úřadu a podle zralého uvážení jej svěřit vhodnému knězi, který dobře zná řeholní život, váží si ho a touží jej rozvíjet.

Velmi se doporučuje, aby při vykonávání tohoto úřadu (např. jako poradci) pomáhaly různé řeholní osoby mající potřebné předpoklady: kněží, bratři laici i řeholní sestry.

Úkolem biskupského vikáře pro mužské a ženské řeholní instituty je pomáhat biskupovi v plnění úkolů, které jsou vlastními a výslovnými úkoly biskupa: pečovat o řeholní život v diecézi a včleňovat jej do celkové pastorace. Proto je žádoucí, aby se biskup s řeholníky diskrétně poradil o kandidátovi na tento úřad.

55. Aby presbyterium diecéze vyzařovalo potřebnou jednotu i aby byly lépe konány různé služby, bude biskup diecézním kněžím výslovně doporučovat, aby vděčně uznávali práci řeholníků pro diecézi a aby s ním souhlasili, když jim svěřuje další úkoly, které odpovídají jejich povolání a poslání i možnostem.

56. Je také třeba dbát o to, aby byl v kněžských radách zastoupen přiměřený počet řeholních kněží, obdobně i v pastoračních radách mají být přiměřeně zastoupeni řeholníci, jak kněží, tak laičtí bratři, i řeholnice (srov. PO 7; ChD 27; ES I, 15 a 16). Pro správné určení početního poměru má určit kritéria místní ordinář.

57. Pro dosažení stability spolupráce v pastoraci:

a) Je třeba rozlišovat vlastní činnost řeholního institutu od svěřených prací, které řeholnímu institutu předává místní ordinář. Vlastní činnost řeholního institutu závisí totiž na řeholních představených podle stanov, ač jsou v pastoračním ohledu podřízeni pravomoci ordinářů podle směrnic církevního práva (srov. ES I, 29).

b) „Pro každou apoštolskou práci, kterou ordinář místa svěřuje určitému řeholnímu institutu, má být při zachování ostatních církevněprávních předpisů vyhotovena písemná smlouva mezi biskupem a příslušným představeným či představenou řeholního institutu, v níž má být mimo jiné jasně určeno, jaká práce se požaduje, kdo a jak je jí pověřen a jak jsou řešeny hospodářské záležitosti (ES I, 30, § 1).

c) „Po poradě s místním ordinářem vyhledá vlastní řeholní představený či představená pro tyto práce vhodné řeholníky či řeholnice, které místní ordinář jmenuje do církevního úřadu na návrh nebo alespoň se souhlasem vlastního představeného či představené na určitou dobu stanovenou po vzájemné dohodě místního ordináře a řeholního představeného či představené“ (ES I, 30, § 2).

58. Při zachování možnosti tyto záležitosti později jinak a lépe uspořádat podle požadavků obnovy řeholních institutů je vhodné kvůli stabilitě nositelů úřadu nebo nebezpečí ztráty zabezpečení v případě zrušení nějaké práce přesně stanovit, které úkoly a především které úřady se jednotlivým řeholníkům předávají, a to písemně formou dohody či smlouvy, jako např. úřad faráře (srov. ES I, 33), děkana či vikáře, biskupského vikáře, asistenta Katolické akce, sekretáře pastorační akce, ředitele diecézního díla, vyučujícího na katolické univerzitě, katechety z povolání, rektora katolické koleje atd.

Pokud je třeba některého řeholníka odvolat z některého svěřeného úřadu, je nutné zachovat toto ustanovení: „Ze závažných důvodů lze každého člena řeholního institutu odvolat zásahem autority, která úřad udělila, když to oznámí řeholnímu představenému či představené. Stejně tak může ze svěřeného úřadu odvolat řeholní představený či představená, když to oznámí tomu, kdo úřad udílel, aniž by v obou případech bylo třeba dosáhnout souhlasu druhé strany. Rovněž není nutné sdělovat důvody takového rozhodnutí, natož ho ospravedlňovat, přičemž zůstává možnost rekursu k Apoštolskému stolci, ale bez odkladného účinku.“ (ES I, 32)

59. Velmi užitečná se zdají být grémia řeholníků na diecézní rovině. Proto se tedy mají – ovšem při stálé péči o zachování jejich specifika a přesně vymezeného cíle – podporovat grémia určená:

a) jako prostředek vzájemné sounáležitosti a rozvíjení řeholního života i jeho obnovy podle směrnic učitelského úřadu církve a v poslušnosti k charakteru každého řeholního institutu;

b) jako prostředek projednávání vzájemných problémů vzniklých mezi biskupem a řeholními představenými nebo koordinace práce řeholních rodin s diecézními pastoračními potřebami pod vedením biskupa, aniž by výsledky těchto porad zavazovaly jednotlivé řeholní představené při přímém dvoustranném jednání s biskupem a aniž by cokoli měnily na dohodách řeholních představených s diecézním biskupem.

Na úrovni oblasti, státu a obřadu

60. Na národních nebo regionálních biskupských konferencích (srov. ChD 37) biskupové „společně vykonávají svou pastýřskou službu, aby se více rozvíjelo to dobré, co lidem

poskytuje církev“ (ChD 38). Stejné poslání mají synody biskupů patriarchální církve (srov. OE 9) na území vlastního obřadu a pro vztahy mezi různými obřady na území, kde jsou tyto obřady úzce propojeny, meziobřadní konference ordinářů (srov. ChD 38).

61. V mnoha státech či regionech ustanovil Apoštolský stolec prostřednictvím Posvátné kongregace pro řeholníky a sekulární instituty – a v regionech, které podléhají Posvátné kongregaci pro evangelizaci národů či Posvátné kongregaci pro východní církve, po jejich souhlasu – Rady nebo Konference vyšších představených (mužských, ženských či obojích řeholních institutů). Tyto rady či konference musí respektovat různost řeholních institutů, spojenými silami rozvíjet Bohu zasvěcený život a vést všechny síly činné v apoštolátu ke koordinaci pastorační s biskupy (srov. č. 21).

Aby mohly rady vyšších představených lépe plnit své úkoly, je velmi užitečné, aby svou činnost v určitých časových intervalech účelně kontrolovaly a aby v souladu s různým posláním jednotlivých institutů vytvořily různá oddělení nebo komise nebo jiná podobná grémia, která by byla právně spojena s radami vyšších představených.

62. Vztahy mezi radami vyšších představených a synodami biskupů patriarchální církve a biskupskými konferencemi či meziobřadními konferencemi se mají utvářet podle kritérií, která charakterizují vztahy mezi jednotlivými řeholními instituty a místním ordinářem (srov. ES I, 23–25. 40). Mohou být stanoveny i další normy podle místních nebo regionálních potřeb.

63. Protože je nesmírně důležité, aby rady vyšších představených spolupracovaly s biskupskými konferencemi (srov. ChD 35,5; AG 33), „je žádoucí projednávat problémy týkající se obou stran ve smíšených komisích, které se skládají z biskupů a vyšších představených mužských a ženských řeholních institutů“ (ES II, 43), nebo jinými způsoby přiměřenými poměrům na kontinentě, ve státě nebo v oblasti.

Takovou smíšenou komisi je potřeba vytvářet tak, aby mohla úspěšně dosahovat svých cílů jako nástroj společných porad, koordinace, vzájemných informací, studií a poznávání, ačkoli právo rozhodování musí být ponecháno radám nebo konferencím podle jejich kompetence.

Koordinace všech apoštolských prací a aktivit náleží vždy biskupům v jejich diecézích a synodům biskupů patriarchální církve a biskupským konferencím na jejich území (srov. ChD 35,5).

Pro otázky, které se týkají řeholníků, utvoří biskupové – je-li to nutné nebo užitečné, na mnoha místech se tak již stalo – vhodnou komisi uvnitř biskupské konference. Existence takové komise nepřekáží práci smíšených komisí, naopak ji podporuje.

64. Rovněž se zdá užitečné, aby vyšší představení nebo – podle statutů – jejich delegáti byli členy různých komisí biskupských konferencí nebo meziobřadních konferencí místních ordinářů (např. komisí pro výchovu, zdraví, spravedlnost a mír nebo pro sdělovací prostředky apod.).

65. Doporučuje se též, aby na zasedáních biskupských konferencí a konferencí či rad vyšších představených byli recipročně přítomni delegáti druhé strany. Je však třeba stanovit normy pro to, aby každá konference sama mohla jednat o tématech, která jí přísluší.

Na mezinárodní a světové úrovni

66. V oblasti mezinárodní, kontinentální nebo subkontinentální mohou být se souhlasem Apoštolského stolce utvořeny různé formy koordinace biskupů nebo vyšších představených. Na tomto stupni může vhodné spojení mezi jednotlivými centry řídicími službu přispět k lepší

a svornější spolupráci biskupů a řeholníků. Kde tyto organizační formy na kontinentální úrovni již existují, mohou jejich grémia a stálé rady vhodně spolupracovat.

67. Na univerzální úrovni koná svou zvláštní službu celé církvi Petrův nástupce. „Římský biskup při vykonávání nejvyšší, plné a bezprostřední pravomoci nad celou církví používá úřadů římské kurie“ (ChD 9).

Svatý otec sám vytvořil několik forem spolupráce řeholníků s Apoštolským stolicem: potvrdil při Posvátné kongregaci pro řeholníky a sekulární instituty radu pro spolupráci s Uníí generálních představených jak mužských, tak ženských řeholních institutů (srov. ES II, 42) a nařídil, aby se zasedání Posvátné kongregace pro evangelizaci národů účastnili zástupci řeholních institutů (srov. ES III, 16).

ZÁVĚR

Dialog a spolupráce na různých úrovních již začaly. Musí však nepochybně být dál rozvíjeny, aby přinášely ještě více plodů. Je také třeba připomenout, že spolupráce opravdu vede k úspěchu jen tehdy, když si jsou nositelé úřadů potřeby této spolupráce vědomy. Vše se totiž lépe rozvíjí, když mají účastníci jasné přesvědčení o nutnosti, povaze a důležitosti této spolupráce, když si vzájemně důvěřují, váží si práce každého jednotlivce a vidí potřebu vzájemných porad o akcích, které je třeba na každé úrovni nejen stanovit, nýbrž i realizovat. Pak oboustranné, horlivě udržované vztahy mezi biskupy a řeholníky velmi přispějí k rozvinutí životní síly církve-svátosti v jejím podivuhodném poslání spásy.

Apoštol Pavel, vězeň kvůli Pánu, psal kdysi z Říma Efesanům a takto je napomínal: „Povzbuzuji vás ...: Žijte způsobem hodným toho povolání, které jste dostali: buďte přitom všestranně pokorní, mírní a trpěliví; snášejte se navzájem v lásce a horlivě se snažte zachovávat jednotu ve smýšlení spojení poutem pokoje.“ (Ef 4,1-3)

Tento dokument byl předložen Svatému otci, který jej dne 23. dubna 1978 potvrdil a nařídil veřejně vyhlásit.

Dáno v Římě v sídle Posvátné kongregace pro řeholníky a sekulární instituty o slavnosti Seslání Ducha svatého dne 14. května 1978.

Překladatelská poznámka:

1. Při citaci dříve vydaných církevních dokumentů byly použity oficiální překlady dokumentů II. vatikánského koncilu a posynodální adhortace Pavla VI. Evangelii nuntiandi. Citace z ostatních dokumentů byly přeloženy přímo z originálního textu. Biblické texty jsou citovány podle liturgického překladu.

2. Při překladu byl vzhledem k běžně užívané české terminologii sjednocen překlad některých termínů:

Sancta Sedes – Apoštolský stolec;

Romanus Pontifex, Summus Pontifex – papež;

Congregatio religiosa, Institutum religiosum, Institutum – řeholní institut;

Synodus Patriarchalis – synod biskupů patriarchální církve (dle terminologie CCEO).

3. V textu v místech, kde je v dokumentu v souvislosti řeč o představených mužských i ženských řeholních institutů, je někdy použito rozvinutějšího překladu představení a (i, či) představené, aby ze samotného textu bylo jasně patrné, která ustanovení se týkají i představených ženských řeholních institutů, resp. společností apoštolského života.

4. Je-li v textu řeč o řeholnicích bez rozlišení, jsou tu zahrnuti řeholníci i řeholnice, pokud z kontextu nevyplývá zřetelně něco jiného (např. texty o řeholních klericích).

OBSAH

ÚVOD 105

I. ČÁST * NĚKTERÉ VĚROUČNÉ PRVKY 106

1. kapitola * CÍRKEV JE NOVÝM BOŽÍM LIDEM 106

1. Ne podle těla, nýbrž v Duchu 106
2. Jedním tělem v Kristu, k sobě navzájem jsme však údy 107
3. Jsme shromážděni, abychom byli všem „viditelnou svátostí“ 107
4. Jsme ustanoveni k vydávání svědectví evangeliu a jeho hlásání 108

2. kapitola * SLUŽBA BISKUPŮ V ORGANICKÉM SPOLEČENSTVÍ CÍRKVE 108

5. Specifičnost společenství Božího lidu a jeho zvláštní důstojnost 108
6. Kristus-Hlava je přítomen v biskupském úřadě 109
7. Nedělitelnost biskupské služby 109
8. Odpovědnost hierarchie za život podle evangelijních rad 110
9. Několik důsledků 110

3. kapitola * ŘEHOLNÍ ŽIVOT V CÍRKEVNÍM SPOLEČENSTVÍ 111

10. Církevní povaha řeholních slibů 111
11. Specifický charakter jednotlivých institutů 112
12. Některé známky pravého charismatu 112
13. Specifická služba řeholních představených 113
14. Některé normativní závěry 113

4. kapitola * BISKUPOVÉ A ŘEHOLNÍCI MAJÍ V BOŽÍM LIDU JEDNO POSLÁNÍ 114

15. Církevní poslání tryská z pramene lásky 114
16. Absolutní nutnost spojení s Bohem 115
17. Rozdílné formy apoštolské aktivity 115
18. Vzájemné ovlivňování mezi univerzálními a partikulárními 116
18. hodnotami 116
19. Povinnost apoštolátu a odvaha k iniciativě 116
20. Koordinace pastorační práce 117
21. Vzájemná spolupráce řeholníků 117
22. Pastorační význam exempce (vynětí z pravomoci biskupů) 118
23. Kritéria moudrého řádu pastorační práce 118

II. ČÁST * NAŘÍZENÍ A NORMY 119

5. kapitola * NĚKOLIK SMĚRNIC PRO FORMACI 120

24.–35.

6. kapitola * ÚKOLY A ODPOVĚDNOST NA POLI ČINNOSTI 124

- 36.–43. Požadavky pastoračního poslání 124
- 44.–51. Požadavky v oblasti řeholního života 126

7. kapitola * VÝZNAM ÚČELNÉ SPOLUPRÁCE 129

- 52.–59. Na diecézní úrovni 129
60.–65. Na úrovni oblasti, státu a obřadu 132
66.–67. Na mezinárodní a světové úrovni 133

ZÁVĚR 134

Překladatelská poznámka 134